

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 2 lutego 2009 r.

DL-P-II-4182-5/08

dot.: BPS/KU-034/150-3/09

4/11. Ku
03.02.2009
pismo do
M. Jankowski
B. Monoplis

Pan

Krzysztof Kwiatkowski

Przewodniczący

Komisji Ustawodawczej

Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Leonary Pavia Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z dnia 20 stycznia 2009 r. w sprawie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (druk senacki nr 403), uprzejmie przedstawiam następującą opinię.

Projektowana nowelizacja stanowi wykonanie obowiązku dostosowania prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lipca 2008 r., sygn. akt SK 40/07. Sentencja wyroku została opublikowana w Dz. U. Nr 120, poz. 779.

Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 398⁶ § 2 i 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie – bez wezwania do usunięcia braków – skargi kasacyjnej nie spełniającej wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 przedmiotowej ustawy.

Regulacja zawarta w art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. wskazuje procesowe konsekwencje nie spełniania określonych wymogów skargi. Mianowicie sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym: skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę nie spełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., skargę nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną (art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Z kolei Sąd Najwyższy odrzuca skargę kasacyjną, która podlega

odrzuconiu przez sąd drugiej instancji, albo zwraca ją temu sądowi w celu usunięcia dostrzeżonych braków.

Istota problemu sprowadza się do określonego w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. wymagania, aby skarga kasacyjna zawierała wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Oznacza to obowiązek wykazania, iż w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (w praktyce chodzi o wykazanie okoliczności, które podlegają badaniu w tzw. przedsądzie - art. 368⁹ § 1 k.p.c.).

W przywołanym wyroku Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodną z Konstytucją normę, mieszczącą się w art. 398⁶ § 2 i 3 K.p.c., nakazującą sądowi drugiej instancji i Sądowi Najwyższemu odrzucenie kasacji – bez wezwania do usunięcia braków polegających na niesformułowaniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Senacki projekt nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (tj. art. 398⁶ § 1 i 2) odnosi się do wymagań skargi kasacyjnej, funkcjonującej obecnie jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, służący kontroli legalności prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji. Projekt wprowadza konieczność wezwania skarżącego do usunięcia dostrzeżonych braków w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia, nawet wówczas, gdy sporządzona i wniesiona przez zawodowego pełnomocnika skarga kasacyjna nie spełnia wymagań konstrukcyjnych przewidzianych w art. 398⁴ k.p.c.

Odnosząc się do propozycji senackiej należy zauważyć, że procedurę cywilną charakteryzuje formalizm postępowania, wyrażający się m.in. stanowieniem jasnych reguł postępowania, jednoznacznym ich odczytywaniem i bezwzględny przestrzeganiem. Przejawem tego jest konieczność należytego egzekwowania przewidzianych ustawą wymagań pism procesowych. Wśród elementów skargi kasacyjnej powszechnie wyróżnia się dwa rodzaje wymagań, tj. elementy konstrukcyjne - art. 398⁴ § 1 k.p.c., oraz pozostałe (zwykłe) elementy formalne - art. 398⁴ § 2. Pierwsze charakteryzują skargę jako środek zaskarżenia, drugie jako pismo procesowe. Brak konstrukcyjny pisma, w przeciwieństwie do zwykłych uchybień formalnych, jest równoznaczny z brakiem istoty (treści) czynności procesowej i nie podlega uzupełnieniu. Podział braków na usuwalne i nieusuwalne jest kontynuacją jeszcze przedwojennej wykładni.

Należy zauważyć, że podniesiony przez Trybunał Konstytucyjny zarzut niekonstytucyjności odnosił się wyłącznie do normy, która w ramach wstępnej oceny kontroli

pisma przewidywała odrzucenie skargi bez wzywania do usunięcia braku polegającego wyłącznie na niespełnieniu wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. Istnieje zatem konieczność zmodyfikowania mechanizmu wstępnej kontroli dopuszczalności skargi (złagodzenia sankcji procesowej) wyłącznie odnośnie do wymagania sformułowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej oraz jego uzasadnienia.

Nie można uznać zatem, że wątpliwości Trybunału Konstytucyjnego dotyczą także innych konstrukcyjnych elementów skargi, tj. oznaczenia skarżonego orzeczenia, wskazania granic zaskarżenia, przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia oraz wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany. Należy podkreślić, że obowiązujący rygor odrzucenia skargi a *limine* wiąże się wyłącznie z nieumiejętnym i nieprofesjonalnym korzystaniem z przysługującego prawa do zaskarżenia orzeczenia, w razie wadliwego zredagowania kwalifikowanego pisma procesowego. Projektowane przepisy przyczyniłyby się do niepotrzebnego obniżania obowiązujących standardów.

Ocena stopnia sformalizowania postępowania kasacyjnego powinna uwzględniać fakt, że postępowanie to służy wyłącznie kontroli legalności prawomocnych orzeczeń sądów odwoławczych, dokonywanej w oparciu o ustalenia faktyczne poczynione przez sądy powszechne. Skarga wykracza poza konstytucyjne standardy, pozostaje poza tokiem instancji, zaś dostęp do tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia jest znacząco ograniczony. Wymagania stawiane skardze kasacyjnej należy także postrzegać z perspektywy bezwzględного (obligatoryjnego) przymusu adwokacko-radcowskiego. Środek ten wnoszony jest wyłącznie przez zawodowych (fachowych) pełnomocników procesowych, wobec których można i należy bez wątplenia stosować podwyższone standardy.

Uprzejmie informuję, że materię będącą przedmiotem senackiego projektu ustawy reguluje również rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 1368).

Sejm na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2008 r. skierował powyższy rządowy projekt ustawy do sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach.

Mając na uwadze wytyczne zawarte w uzasadnieniu powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, projekt rządowy przewiduje możliwość uzupełnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z jego uzasadnieniem, na wezwanie sądu drugiej instancji. Należy przy tym podkreślić, że wymóg zamieszczenia takiego wniosku z

uzasadnieniem nadal miałby charakter konstrukcyjny i byłby usytuowany między nieusuwalnymi a usuwalnymi wymaganiami skargi.

W rządowym projekcie dotychczasowe brzmienie art. 398⁴ k.p.c. proponuje się zmienić w ten sposób, że element skargi określony obecnie w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., to jest wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie, umieszczony zostanie w odrębnym paragrafie 2, zaś norma zawarta w dotychczasowym § 2 tego przepisu otrzyma oznaczenie § 3. Następstwem tej zmiany jest propozycja nowego brzmienia art. 398⁶ § 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli skarga kasacyjna nie będzie spełniać wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 lub 3 k.p.c., przewodniczący w sądzie drugiej instancji powinien wezwać skarżącego do usunięcia braków w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi.

Z uzasadnieniem skargi

Z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Zbigniew Wrona
PODSEKRETARZ STANU